

НАЦИОНАЛЕН ЦЕНТЪР
ПО ЗАРАЗНИ И
ПАРАЗИТНИ БОЛЕСТИ

Изх. № 20... г.

Вж. № 440/05.04. 2023 г.

Бул. "Янко Сакъзов" № 26
София 1504, тел. 9446999

До председателя на научното жури назначено

със Заповед № 524 от 19. 12. 2022 г. на

Директора на НЦЗПБ

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за заемане на академична длъжност „Доцент“

в Национален център по заразни и паразитни болести

от професор Д-р Тодор Веселов Кантарджиев, дмн

с единствен кандидат за длъжността – Д-р Мария Ангелова Пишмишева-

Пелева, дм

Нямам общи публикации или конфликт на интереси от друг характер с единствения кандидат по смисъла на ал. 1, т. 3 и т. 5 от ДР на ЗРАСРБ. Рецензията е изготвена в съответствие със Заповед № 524 от 19. 12. 2022 г. на Директора на НЦЗПБ за назначаване на научно жури по настоящия конкурс. Освен това е съобразена с изискванията, заложи в националните нормативни документи регламентиращи развитието на академичния състав.

Професионално и кариерно развитие на кандидата

Д-р Мария Пишмишева-Пелева е завършила висше медицинско образование през 1989 г. в МУ Пловдив. След дипломирането си постъпва на работа като участъков терапевт в градската поликлиника и заема тази позиция до 1992 г., когато започва работа в Инфекциозно отделение на МБАЛ Пазарджик. В това лечебно заведение е

заемала длъжностите лекар-ординатор по инфекциозни болести (до 1999 г.), старши ординатор по инфекциозни болести (от 1999 г. до 2013 г.) и началник на Инфекционно отделение (от 2013 г. и в момента).

Има придобита медицинска специалност в МЗ „Инфекциозни болести“ от 1997 г.

Била е лекар-доброволец в медицинските екипи, които България е изпращала през 1999 г. в Турция за справяне с последиците при земетресението в Адапазарь.

През 2019 г. защитава дисертационен труд за образователна и научна степен „Доктор“ на тема „Клинико-епидемиологични аспекти на острата хепатит Е вирусна инфекция“.

Д-р Пишмишева-Пелева участва активно в научни прояви в страната и чужбина. Тя е един от организаторите на проведената в гр. Пазарджик през 2011 г. „Национална конференция по инфекциозни болести“. Редовно участва в годишните конгреси на Европейския конгрес по клинична микробиология и инфекциозни болести с доклади и постери. В този форум през 2016 г. е представила 6 постера. Друго подобно нейно участие е в международната конференция посветена на нововъзникнали и възвръщащи се инфекциозни болести, проведена в София през 2009 г. Следващата 2010 г. е участвала в „Международна конференция по хантавирусни инфекции“ в Атина. На национално ниво има участие в конгресите и конференциите организирани от Българското дружество по инфекциозни болести, Южно-българското дружество по инфекциозни болести и паразитология и на Българската асоциация на микробиолозите.

От 2022 г. е хоноруван асистент в Биологически факултет на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“. Тук провежда обучение на студенти трети курс от специалността „Микробиология и вирусология“.

Д-р Пишмишева-Пелева е член на комисията по Етика в МБАЛ Пазарджик и в комисията по ВБИ и антибиотичната политика на болницата.

Анализ на публикационната активност и изследователската дейност

Общата рамка, съответно насоченост, на публикациите на д-р Пишмишева-Пелева може да се определи като „клинико-епидемиологични аспекти на инфекциозните заболявания които са актуални в момента за страната и придават своеобразна специфика на съвременния глобален епидемичен процес“.

Един от основните акценти в представената от кандидата за доцент публикационна дейност е пряко свързан с проблема Вирусен хепатит Е. На тази тема е разработен дисертационния труд за придобиване на образователна и научна степен „Доктор“. Заглавието „Клинико-епидемиологични аспекти на острата хепатит Е вирусна инфекция“ показва интердисциплинарна тематика и в този смисъл, докторантската разработка на д-р Пишмишева-Пелева може да бъде класифицирана като „интегриране на познания от клиниката на инфекциозните болести в класическата епидемиология“. Дисертацията е успешно защитена в началото на 2019 г. с много добри отзиви както от страна на клиницисти, така и от епидемиолози. В литературния обзор на този научен труд е дадена достатъчна информация за причинителя – освен генотипната характеристика на субтиповете, което подпомага етиологичната диагностика и молекулярната епидемиология, тук са отразени историческите данни върху знанията на лекарите от различни времена и географски райони върху естеството на инфекцията хепатит Е. Описани са показателни епидемични ситуации в Азия, настъпили сред различни групи население. Отражени са и данни върху разбиранията за епидемичните рискове, които се създават от източник, излъчващ хепатитен вирус Е. В случая източникът на инфекция може да бъде освен човек, също и някои домашни животни сред които прасето се откроява като доминиращ вид. В тази връзка е обърнато внимание на възможността за преминаване на междувидовата бариера като съвременен еволюционно-екологичен критерий по който се оценяват биопатогените. За целта са проучени прасета на различна възраст от четири свинеферми в региона. В подкрепа на антропозоонозния характер на инфекцията Вирусен хепатит Е са описани редица демонстративни епидемиологични примери, някои от тях пряко свързани с етническите и религиозните особености на засегнатите рискови групи; конкретно – пряко свързаните с предпочитанията за консумация на свинско месо. Подробно е описана и рисковата група бременни жени. Разгледана е патогенезата на този вид вирусен хепатит от епидемиологична гледна точка и от такива позиции са изведени закономерностите, определящи ефективните механизми на предаване на причинителя на нови индивиди. В направената серия от епидемиологични проучвания в хода на дисертационната разработка през периода 2014 – 2017 г. са представени в епидемиологичен стил демографските характеристики на заболелите лица които са лекувани в инфекциозно отделение на МБАЛ Пазарджик; също - сезонността на проявление на тази инфекция в нашите условия, заболяемостта, смъртността и леталитета. Статистическата обработка на данните от всичките проведени епидемиологични проучвания е на много високо

ниво, като за целта са използвани подходящи методики за изчисляване на показателите и съвременни програми. Онагледяването с таблици и диаграми също е на високо ниво. Цитираните източници на текст, изводи, обобщения и изображения са достатъчно пълно и коректно отразени, съгласно възприетите библиографски изисквания.

В дисертацията на д-р Пишмишева-Пелева се откроява значителен обем от клинична и лабораторна информация за инфекцията Вирусен хепатит Е. Това кореспондира с една от поставените задачи в разработката - да се проучат клиничните характеристики, клиничните форми, усложненията и параклиничните отклонения при болни с остър хепатит Е. Друга задача е да се проучат екстрахепаталните прояви при болните с остър хепатит Е и влиянието на придружаващите заболявания върху хода и изхода от заболяването. Следваща задача е изясняване серологичния профил на болните в различен стадий и на контактните лица. Събраната информация по посочените планирани (и реално изпълнени) задачи е важна освен за клиниката, също и за епидемиологията, защото дава обективни ориентири при провеждане на рутинните епидемиологични проучвания от лекарите и здравните инспектори при възникнало епидемично огнище, а също и при активно търсене (мониторинг) на такива случаи. Казано по друг начин, освен за непосредствената диагностично-лечебна дейност в инфекциозните клиники и отделения, информацията от разглеждания дисертационен труд се оказва, че днес тя е необходима и полезна за структурите които на практика осъществяват здравния контрол. Такива у нас са РЗИ. Основанията за това твърдение са няколко, но основното е свързано с факта, че в немалък процент от случаите заболяването присъства незабележимо и се демонстрира едва в късните фази. Инфекцията е замаскирана и когато е в съчетание с някои неинфекциозни заболявания – например с диабет. Подобен е въпросът за коинфекциите. Сред тях се откроява коинфекцията с хепатитен А вирус.

Що се отнася до разработения от д-р Пишмишева-Пелева „Алгоритъм за диагностика на остра *HEV* инфекция“, наименованието показва че алгоритъмът е с предимно клинична насоченост, но с ключово значение за надзора, а именно: в перспектива, този алгоритъм има пряка връзка с епидемиологията и регистрацията на заболяването, защото прилагането му ще спомогне за изясняване на човешкия резервоар на тази сравнително слабо позната чернодробна инфекция; следователно – има и пряко отношение към стратегическата епидемиология на вирусните хепатити. Алгоритъмът ще бъде подходящ при изпълнение на програми за поставянето им под

контрол, защото надеждната диагностика в тези програми заема ключово място. В конкретния случай ще допринесе за прецизна диагностика на вирусните хепатити като намали дела на вида „неопределен“, който го допуска наредбата на Министерството на здравеопазването за регистрацията и отчетността на инфекциозните заболявания в България.

На базата на направените изследвания и натрупан опит по време на докторантурата си, д-р Мария Пишмишева-Пелева издава монография озаглавена „Хепатит Е – екзотика или тихо присъствие“. В най-общ план, това заглавие насочва към необходимостта от изясняване мястото, ролята и значението на заболяването в съвременното човешко общество и в частност в България. Оценявам го като принос в нашата епидемиологична наука. Може да се каже, че изводите и обобщенията, направени по време на проучванията в регион Пазарджик, са валидни за нашата страна и други географски региони и имат практическо значение. Заслугата на автора на монографията като новатор в тази област е представена в контекста на една от рецензиите. Там е следното изречение: „В България изследванията върху хепатит Е , до решителната намеса на д-р Пишмишева, бяха в съвсем начален стадий“. Монографията завършва с раздел „Интересни клинични случаи“. В тази част на труда е описано протичането на 5 случая хепатит Е и за всеки един от тях може да се направят важни епидемиологични изводи, много полезни за надзора.

Другите направления на научноизследователската дейност на д-р Мария Пишмишева-Пелева са свързани с епидемиологията и клиниката на инфекциозните заболявания Марсилска треска, вирусните хеморагични трески – Кримска Конго хеморагична треска и Хеморагична треска с бъбречен синдром (ХТБС), както и на други общественозначими болести: Варицела, Легионерска болест, Западнонилска треска и Инфекциозна мононуклеоза. Последните години, по време на пандемията COVID, са правени насочени проучвания и върху детекцията на специфичните за SARS-CoV-2 антитела и проинфламаторните цитокини, с които се обясняват отделни страни от протичането на тази инфекция. За целта са изследвани значителен брой пролежали пациенти с потвърдена диагноза COVID-19.

Заслужава да бъде отбелязано и участието и в монографията „Съвременно състояние на рикетсиозите в света и в България“ от 2007 г. Там са отразени освен клиничните аспекти на Марсилска треска при децата, също и данните за разпространението на това заболяване в регион Пазарджик и за нашата страна.

От останалите публикации заслужава да се отбележи и статията в списание Социална медицина, посветена на историческа тема за здравеопазването в област Пазарджик. Д-р Пишмишева-Пелева е един от съавторите на Енциклопедията на град Пазарджик.

Приноси

Основните приноси на д-р Пишмишева-Пелева, постигнати в провежданата от нея научноизследователска дейност, имат връзка с инфекцията, причинявана от хепатитен вирус Е. Те са свързани в различна степен с отделните елементи/звена на епидемичния процес и могат да бъдат групирани по следния начин:

За първи път у нас е проучено разпространението на *HEV* инфекцията сред здрави лица (от общата популация на административна област Пазарджик и региона, в затворени колективи и контактни на болни с доказана диагноза Вирусен хепатит Е).

Пионерно е проучването на разпространението на *HEV* инфекцията сред популация от типична затворена общност – лишени от свобода лица в мъжки затвор гр. Пазарджик.

Научна новост са данните за разпространението на *HEV* инфекцията при свине от различни възрастови групи и от няколко различни свинеферми.

Установени са специфични *anti HEV IgM* за дълъг период от време (24 месеца) след боледуване от остър хепатит Е при български пациенти.

За първи път се представя сравнителен анализ на протичането на остър хепатит Е сред различни групи болни според придружаващите заболявания – захарен диабет, придружаващи чернодробни заболявания, употреба на алкохол.

Представен е алгоритъм за диагностика на остър вирусен хепатит Е.

В проучванията по другите тематични направления могат да се открият следните приноси с епидемиологично значение:

За първи път в България от пациент с ХТБС, лекуван в инфекциозно отделение на МБАЛ Пазарджик, е изолирана РНК на Пумала ханта вирус. Приносът е свързан с първото звено на епидемичния процес – източника на инфекция.

Проучен е вирусния товар, динамиката на специфичните антитела и нивата на основните цитокини в зависимост от клиничната тежест на COVID 19. Приносът е свързан също с първото звено на епидемичния процес – източника на инфекция, а в някаква степен и с второто звено - механизма на предаване на инфекцията.

Разгледани са антиваксиналните настроения и факти в светлината на ваксиналната кампания, масово провеждана след 2020 г. и целяща да се ограничи разпространението на COVID 19 посредством висок имунизационен обхват. Приносът е свързан с третото звено на епидемичния процес – възприемчивостта на населението.

Разработен е проблема „ История на здравеопазването в Пазарджишка област“. Приносът е свързан с използване на историческия метод за проследяване развитието на общественото здравеопазване в област Пазарджик. Един от елементите на общественото здраве е протиепидемичната дейност, която е надлежно описана в хронологичен порядък; следователно, този принос макар и косвено, също има значение за историята на българската епидемиологична наука.

Останалите приноси в научните разработки на д-р Мария Пишмишева-Пелева касаят изцяло диагностиката, клиниката и терапията на инфекциозните заболявания. По тези съображения не ги вземам предвид в анализа по настоящия конкурс за присъждане на академичната длъжност доцент по епидемиология и съответно не ги оценявам.

Учебна дейност

Преподавателска дейност в университет: д-р Мария Пишмишева-Пелева провежда обучение на студенти трети курс от специалността „Микробиология и вирусология“ в Биологически факултет на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“. Този вид обучение е от 2022 г. и се изразява във водене на лекции и упражнения като хоноруван асистент и участие в провеждането на семестриален изпит.

Обучение на лекари специализанти в МБАЛ Пазарджик: за последните 5 години д-р Мария Пишмишева-Пелева е ръководила следдипломно обучение на трима лекари специализиращи инфекциозни болести. Двама от тях са дипломирани, третият предстои.

Присъдени награди и отличия

През 2016 г. е удостоена от Българския лекарски съюз с приза Лекар на годината, също и през 2020 г. когато е номинирана в категория „Борба с пандемията

Ковид-19“ - „Принос за развитие и утвърждаване авторитета на съсловната организация“ (български лекари, дали своя принос за борба с Ковид -19).

През 2020 г. е наградена с Почетен знак от Президента на Република България.

Същата година на д-р Мария Пишмишева-Пелева е дадена Диплома за особени заслуги с обществена значимост от Община Пазарджик.

Заключение

Предоставените от д-р Мария Пишмишева-Пелева материали по конкурса отразяват научноизследователска и преподавателска дейност, която съответства на академичната длъжност „доцент“ в научната област и професионално направление на конкурса и критериите на закона и правилника на НЦЗПБ. Постиженията ѝ имат приносен характер, като разширяват и задълбочават научно-теоретичното познание в областта на епидемиологията на инфекциозните болести .

Въз основа на всичко казано дотук убедено смятам, че тя е напълно достойна да заеме академичната длъжност „Доцент“ по научната специалност епидемиология, за която е обявен конкурсът.

27 март 2023 г.

Изготвил рецензията 

Професор Д-р Тодор Кантарджиев, дмн